

doen onge-
schieden voor-
leende behau-

een, dat de
g onderzoek
ale synoden,
te derde me-
ande bespre-
aden, classes
t, maar het
t eerst in de
n, en het laat
advies, die
inwijst.

der iemaands
de methode
derzoek door
de Synode

hode is ver-

k zoo rauwe-
zonder voor-
bruikbaar in
crete punten

in kerkeraad,
reëning.
er is ingeko-
discussieert
t een besluit

eraden gaat
gewicht aan

e kerkeraad
hand nemen,
e van advies
licht en wel-
leerde voor-

re vergade-
onder uitkom-
te terrein de
e zaken zoo
aar dat men
ing, op eeni-
giden.

at ook een
ken van een
popig onder-
eling werken
aan tusschen
de mindere
missies van
benoemd.

chter is de
de tweede
de navol-

geen andere
len, dan die
waren gepu-

akel voor-
tend.
nig voorstel
ende Synode
kerken daar-

raden, clas-
souden over
aden, classen
loopige over-
nden,
van geschil
lasse en pro-
verhoor, als
worden bel-

len, uitgege-
of colleges
boekdeelen
alle kerke-
oden, voor-

er elke zaak
de Synode
leitbezorgers
erkerden en
laten, om die

dat menige
menige pro-
voorstel zou
ingediend,
a voorgeleed
ten gehoord

zu, zulk een
n tijdverlies,
een verwar-
vrijheid tot
de Synode
d zou slaan,
er in de war

standers van
den, en des-
om het con-
toch hebben
handeld met
andere aan-
aan hun eigen

ook voor

zen voor elk
ken moeten
zijn, en dat
kerken voor-
afzonderlijk
toeten, dan
dien belang-
te splitsen.
en predikant
geschild of
vindt juist
t belangrijk.
principiele
rdigden ter
elid schuilt,
is methode
is dit stel-
advies te
en en pro-

vinciale synoden, onannemelijk, onprofite-
lijk en onuitvoerbaar.

Natuurlijk blijve aan elken kerkeraad, aan
elke classe en aan elke synode-provinciaal
het recht overkorkt, om voorstellen in te
dienen, of over stukken die gepubliceerd
worden, een advies op te zenden.

Alleen maar, dit kan nooit in de plaats
treden van dat eigenlijke voorloopig onder-
zoek dat elke Synode-Generaal zelf heeft
in te stellen.

Dat onderzoek kan eerst beginnen als de
Synode geopend is.

Omdat dan eerst de stukken er zijn.
Omdat dan eerst de kerken saam zijn
gekomen.

Omdat dan eerst commissien kunnen be-
noemd worden, waarin men de zaak uit het
oogpunt der kerken in het gemeen kan
bezien.

Omdat dan eerst alle archiefstukken en
officiële documenten kunnen worden in-
gezien.

En ook omdat men, bij het inkomen van
nieuwe voorstellen, dan terstond in de ge-
legenheid is ook deze te overwegen.

Neem b.v. de Zending.

Bij het tweede stelsel had men nooit ver-
der kunnen komen, dan om het eerste rap-
port te verwerpen, en dan had men weer
voor drie jaar naar huis kunnen gaan, son-
der een stap verder te komen.

Nu daarentegen kon men terstond spijkers
met koppen slaan, en werd de zaak gereed.

We twijfelen er dan ook niet aan, of de
derde methode, die overigens ook buitens-
lands door alle grotere kerken gevolgd
wordt, heeft thans eens, voorgevoerd wortel
geschoten, en geen volgende Synode zal er
meer van afgaan.

Edoch, juist in verband hiermede is het
ten zeerste noodig, een wijziging in den gang
der zaken te brengen.

Thans namelijk bestaat de gewoonte, dat
de Synode, na 's morgens te zijn saamge-
komen, dien eigen middag reeds voortwerkt,
en rusteloos elken morgen en elken middag,
soms bovendien nog 's avonds, zitting houdt.

Dit nu is ongeroemd: wijl het geen
rekening houdt met de beperktheid der
menschelijke kracht en de zwakheid van
ons lichaam.

Van negen tot vier uur vergaderen; daarop
den heelen avond commissie houden; en dan
soms tot diep in den nacht rapporten stel-
len, om den volgenden morgen weer te
nemen voor present te zijn, is twee, drie dagen,
maar geen vier weken uit te houden.

Dit is meer vergen, dan men vergen mag.
Buitenland heeft men dan ook ingezien,
en daar heeft men bij meer dan één Synode
den goeden regel ingevoerd, dat men na
de opening der Synode de commissien van
advies benoemt, in de handen der commissien
de stukken stelt, en alsdan geen Synodale
zitting houdt voor na twee drie dagen.

Die drie dagen worden dan gebruikt, om
's morgens vroeg commissariaat te vergaderen,
en rustig en kalm kunnen daarna 's mid-
dags en 's avonds de rapporten en adviezen
worden opgemaakt.

Is men daarmee gereed, dan worden deze
of gedrukt, of ter visie gelegd, en dan eerst
komt de Synode weer bijeen, om alsnu ge-
regeld deze rapporten en adviezen te over-
wegen.

Dien weg nu moet het ook bij ons op.
Eerst de Synode laten saankomen, en de
commissien benoemen; dan drie dagen tijds
gunnen, om den commissarialen arbeid gereed
te maken; en daarna eerst in openbare zit-
ting deze adviezen in discussie brengen.

Er is nu, dit mag zonder overdrijving ge-
zegd, meer van de menselijke kracht ge-
vergd, dan waarover de Heere ons de vrije
beschikking geeft.

En dit mag op een Gereformeerde Synode
niet bestendig.

Het minderheden-plan.

Het minderheden-reglement, zooals het
door de Haagsche Synode voorloopig is
aangenomen, zal, gelijk ook wij verwachten,
door de lagere besturen wel verworpen
worden.

Het is dan ook volstrekt onannemelijk.
Het zou de triomf van het Modernisme zijn.
Neen, hadden de heeren een praktisch
plan willen voordragen, zoo hadden ze moe-
ten terugkeeren tot de denkbeelden, die in
de jaren 1872 en 73 door het toenmalige
Zondagblad van de Standaard ontwikkeld
zijn, en die destijds instemming vonden bij
de leiders der Modernen te Amsterdam.

De toen ontwikkelde denkbeelden toch
strekten, niet om in de kerk drie, vierde-
lei geestelijke strooming naast elkander te
laten loopen, maar om aan elke richting de
gelegenheid te ontsluiten, om zich zelfstandig
kerkelijk te organiseren.

En wel zou dan het Genootschap voors-
hands gebleven zijn, en voor deze drie of
vier kerken dienst hebben gedaan, maar dan
ook louter als genootschap, niet langer als
quasi-kerk. Enkel als administratief Genoot-
schapsbestuur, niet als Synode. Uitsluitend
als een soort kerkelijke kas in het groot.

Deze toestand zou bovendien slechts zoo
lang bestendigd zijn geworden, tot de weder-
zijds verhoudingen en evenredigheden zich
duidelijk genoeg hadden afgeteekend, en men
op grond van dezen wezenlijken toestand de
hulp van het Gouvernement kon inroepen,
om definitief uitte te gaan.

Elke richting zou dan haar eigen kerke-
raad, haar eigen classis, haar eigen synode
in geestelijken zin hebben gehad, haar eigen
diensten, haar eigen doop- en lidmaatboe-
ken, en de besturen zouden niets gebleven
zijn dan administratieve, onderling vertakte
bureellen.

Ook in 1886 is onzerzijds op zulk een
oplossing gewezen, en in den toentertijd op-
gezonden voorslag voor een *modus vivendi*
was dit denkbeeld naar uitgewerkt.

En bijaldien de voorstellers van het min-
derheden-plan zich in soortgelijke richting

bewogen hadden, ware allicht zelfs nu nog
iets in dien geest voor verwezenlijking vat-
baar geweest.

Een plan echter als thans feitelijk werd
ingediend en voorloopig aangenomen, dat
den moed mist om radicaal tusschen kerk
en genootschap te onderscheiden, is te twee-
slachtig, hiinkt jammerlijk op twee gedach-
ten, en is reeds deswege een doodgeboren
kindeke.

Het kan, zouden we zoo zeggen, niet
worden aangenomen.

Zoo delven dus ook nu weder de Moder-
nen door hun gemis aan vroedheid en be-
leid hun eigen graf.

Geen twijfel toch, of het einde is, dat ze
de Hervormde Kerk uit moeten.

Dan zal die kerk geheel in Ethische en
Irenische handen vallen. Meester van het ter-
rein, zal die Ethische-Irenische meerderheid
de Belijdenis gaan herzien, gelijk hiervoor
nu reeds stemmen opgaan.

En de eenigen, die niet de Modernen dan
het gelag zullen te betalen hebben, zullen
die stoelveste Gereformeerden zijn, die maar
niet schijnen te kunnen inzien, dat ze feit-
lijk niet anders doen, dan het koren aan-
dragen voor den Ethischen molen.

Bedum.

Bedums Bezwaarschrift had op de Gene-
rale Synode een beteren afloop dan men
had kunnen vermoeden.

Dat het niet-ontvankelijk verklaard werd,
wegens het ontbreken van de behoorlijke
citaten, betrof slechts den vorm, en deed
ter zake niets.

Zeer terecht is de Synode dan ook over
dit formeel bezwaar heengegleden, en
heeft aan de broeders in Bedum gegeven
wat ze verlangden.

Er was bij hen zekere bezorgdheid gere-
zen over de ontwikkeling der leer gelijk
de aan de Theologische Faculteit te Amster-
dam en aan de Theologische School te
Kampen thans gegeven wordt.

In gemoede waren zij beducht, dat
hierin gevaar voor afwijking bestond.

Dit had hen verleid, om misschien in
wat te krassen vorm hun bedenkingen uit te
spreken, en liet was tegen hun bedoeling
gewees, dat deze bedenkingen aanstonds
publiek waren gemaakt.

Dit had nu echter het onverwachte gun-
stige gevolg, dat zij een oordeel der kerken
ontvingen.

De vergaderde kerken toch zagen zeer
wel in, dat het hier geen vraagstukken
gold, die nu eerst te harer kennis kwamen,
maar een ontwikkeling der leer, die open-
lijk, ten aanhoore van heel het volk ge-
predikt was, en waarvan elk punt jarenlang
een onderwerp van breede discussie in de
pers had uitgemaakt.

De kerken waren dan ook, zonder nader
onderzoek, zeer wel in staat, om aan de
broeders van Bedum te verklaren, of inmet-
daad hetgeen hun zorg baarde, oorzaak
van bezorgdheid behoeft te zijn.

Dit alleen, wenschten de broeders van
Bedum te weten.

En hierop nu ontvingen ze niet een zwe-
vend, maar een zeer heiligt antwoord.

Immers de Synode sprak uit, dat zij, als
vergadering der kerken, in het minst geen
oorzaak van bezorgdheid aanwezig achtte te
zijn, maar integendeel zoo voor als na haar
vertrouwen bleef stellen in de Theolo-
gische Faculteit te Amsterdam en in de Theo-
logische School te Kampen.

Naar men vertrouwen mag, zal deze uit-
spraak ook te Bedum de bezorgdheid doen
wijken.

Niet alsof daarom de punten van geding
niet een nadere bespreking overwaardig
waren, maar in dien zin, dat thans, eens
voor goed, het pijntje uit heel dit geding
wegvalt; en er thans niets anders overblij-
ven dan broeders die een zelfde waar-
heid uit onderscheidene gezichtspunten be-
schouwen, en elander hierin dienen willen.

De Gereformeerde kerken te Batavia en te Soerabaja.

Alle Synodale Rapporten voluit af te
drukken, is ons niet wel mogelijk; te min-
der daar onderscheidene Rapporten wijzigin-
gen in de conclusien ondergingen, die men
eerst uit de Synodale Acta nauwkeurig ken-
nen kan.

We spreken daarom de hoop uit, dat de
Synodale Acta zeer spoedig het licht mogen
zien.

Komen ze te laat, dan missen ze haar wer-
king voor een niet gering deel.

Zoo veel mogelijk willen we echter nu
reeds onze lezers te hulp komen, en ten
deele ook Deputaten. Onderscheidene Deputa-
ten toch, die de Synode niet of niet ge-
regeld bijwoonden, en de Acta nog niet be-
zitten, konden wel eens besluiten nemen,
geheel in strijd met de besluiten der Synode
en die ze naderhand weer ongedaan moes-
ten maken, indien ze niet vooraf, zij het
dan al niet geheel volledig, kennis erlangen
van wat de Synode besloot.

Volge daarom hier het Rapport in zake
de kerken van Batavia en Soerabaja.

Het luidt aldus:

Uwe Commissie heeft de eer, als vervolg op
haar vorig rapport, thans haar consideratie en
adviezen in te zenden in zake de Kerken te
Batavia en Soerabaja, en de op die stations ge-
plaatste zendelingen.

Uwe Kerken namen op haar vorige Synodale
samenkomst te Dordrecht het besluit aan den
tweelachtigen toestand, die in beide steden be-
stond, een einde te maken, en gaven aan Deputa-
ten voor de Zending in last, in beide plaatsen
Kerk en Zending scheidsbaar te maken, ten einde
op haar tegenwoordige Synode die scheiding tot
stand te kunnen brengen. Inzage van wat Deputa-
ten te dien einde hebben verricht, toont, dat
zij zich sijn aan dezen last hebben gehouden,
en, na mislukking van een poging, om die

scheiding zoo voor te bereiden, dat zij bij min-
nelijke schikking tot stand kon komen, thans
aan uwe vergadering voorstellen (blz. 46), aan
de zendelingen der stations den fatalen termijn
van zes maanden te stellen, om te kiezen, of ze
zich van de Kerken te diere plaatse losmaken of
wel geheel aan die Kerken verbinden willen,
wordende daarbij, gaat dit voorstel door, beide
Kerken aan zichzelf overgelaten, en voor
zoveel zij hulp mocht noodig hebben, ver-
wezen naar de Deputaten van de Buitenlandsche
of van de hulphoevende Kerken. Op zich-
zelf is noch op deze handelingen noch op dit
voorstel aanmerking te maken. Het een en
ander is letterlijk conform het besluit van de
Synode van Dordrecht (1893); ook al mag op-
gemerkt, dat de daar gemaakte bepaling, dat de
Kerken bij de scheiding geen schade moesten
leiden, stellig niet in te ruimen zin door Deputa-
ten is opgevat. Afgezien hiervan echter komt
aan Deputaten de dank der Kerken toe voor
den ernst en de veerkracht, waarmee zij deze
ver van gemakkelijke handelingen geleid hebben.

Dat uwe Commissie zich niet geheel met de
gevolgde gedraglijn vereenigen kan, heeft dan
ook minder zijn oorzaak in het overleg van
onze tegenwoordige Deputaten, als veeleer in
den onzuiveren toestand, die in deze beide zen-
dingsstations allengs ontstaan was.

Klimt men toch op tot den oorsprong van
de Zending onzer Kerken op deze beide stations,
zoo blijkt ten duidelijkste, dat men volkomen
te goeder trouw van het denkbeeld is uitgegaan,
om tweerlei doel in één missie te vereenigen.

Voorreest toch bedoelde men Zending op beide
plaatsen onder de Inlandsche bevolking, maar
ten tweede het verzamelen van de geloovigen
uit de gouvernementkerken, ten einde deze in
Kerken te vergaderen, die op één lijn stonden met
de Christelijke Gereformeerde Kerken hiertelande;
terwijl de vereeniging van beide denkbeelden daar-
in werd gezocht, dat hoe krachtiger het geloovig
element in die beide steden aan onze Zending
verbonden werd, onze Zending onder de Inlan-
ders te diere plaatse te beter zou slagen. Hier-
door echter, het kon niet anders, ontstond
allerlei misverstand en verwarring. Deputaten
voor de Zending, alleen over zendingsmacht, zen-
delingen en zendingsgeld beschikkende, moesten
formeel steeds de onderstelling handhaven, dat
er niets dan zendingsstations voor Inlanders
bestonden, terwijl feitelijk, en ook dit is begrij-
pelijk, de zending predikant der Europeesche
Kerk werd en zijn arbeid onder de Inlanders
bijkzaam. In de jaarverslagen trad dan ook de
Kerk steeds meer op den voorgrond, de arbeid
onder de Inlanders zelf op den achtergrond;
en toen Deputaten naar Indië schreven, dat ze
van den arbeid onzer mannen zoo onder de
Inlanders" met voldoende kennis hadden gema-
ken, drukten zij in dit woordje ook met zelf-
zame juistheid den feitelijken toestand uit, ook
al was dat wordeke ook, formeel in een stuk
van Zending-Deputaten uitgaande, ganschelijk
onbruikbaar. Hieruit werd een valsche toestand
geboren. Een valsche verhouding tusschen uwe
zendelingen en den kerkeraad der Kerken. Een
valsche verhouding tusschen de roeping van den
zendeling en zijn feitelijken dienst. En evenzo
een valsche verhouding tusschen Deputaten en
de zendelingen eenzijdig en anderzijds de ker-
keraden. Aanvallig sprong dit minder in
het oog, en verblifde men zich hartelijk over
dit opbloeien van het kerkelijke leven, maar het
einde droeg den last. Al spoedig toch ontwaarde
men, dat voorzichtigheid hier geboden was, om
de uitgaven uit de zendingskas te kunnen recht-
vaardigen. Van lieverlede namen Deputaten dan
ook als regel aan, de kerkeraden zoo goed als
te ignoreeren, en zich meer uitsluitend aan hun
zendelingen te houden. Hier te lande reddde dat
wel den schijn, maar natuurlijk kon dit reddden
van den schijn het feit niet wegemen, dat de
Batavia en Soerabaja onze zendelingen in hoofd-
zaak als predikanten van twee Europeesche Ker-
ken fungeerden, en dat de arbeid onder de In-
landers tot zeer kleine afmetingen inkromp.

De overtuiging, dat deze toestand niet besten-
dig mocht noch kon worden, won allengs niet
alleen onder Deputaten, maar ook in onze
Kerken derwijs veld, dat er te Dordrecht zoo
goed als geen oppositie rees tegen het voorstel,
om den knoop los te maken. De vraag echter,
hoe dit op billijke, voorzichtige wijze te doen,
was lichter gesteld dan beantwoord. Blijkbaar
hebben uwe Deputaten toen geoordeeld, dat het
onvoorzichtig zou geweest zijn, over deze zaak
rechtstreeks met de kerkeraden van Batavia en
Soerabaja in correspondentie te treden, uit vrees,
dat uit zulke correspondentie zekere erkenning
van rechen zou gedistilleerd worden. Zij heb-
ben zich daarom sijn aan hun zendelingen ge-
houden, en van dezen alleen advies gevraagd.
Want wel verkeerden Deputaten later in de me-
ning, dat zo ook de kerkeraden in de zaak
gehoord hadden, maar hierbij moet een ver-
gissing in het spel zijn, daar beide kerkeraden
verklarden geen enkel schrijven van Deputaten
over deze zaak ontvangen te hebben, en de zen-
deling te Soerabaja zelfs berispt werd, dat hij
een aan hem gericht schrijven aan kerkeraad en
gemeente had medegedeeld. Deze wijze van doen
nu acht uwe Commissie alleszins verklaarbaar,
misschien zelfs was ze de formeel alleen juiste.
En toch oordeelt uwe Commissie, dat het allicht
verkiezeliiker ware geweest, zoo men terstond de
kerkeraden zelf had aangeschreven om te
adviseeren, elke poging gemeden had, om de
historische connectie van Zending en Kerk te
benutten, en rondborstig erkend had, dat men
ook onzerzijds had medegewerkt, om den twee-
slachtigen toestand te doen ontstaan; maar even-
vast besloten had, hieraan een einde te maken,
en alsnu de hoop uitsprak, dat dit na broeder-
lijk overleg en bij minnelijke schikking gelaken
mocht. Men had drie jaren voor zich. Zelfs
de mogelijkheid was dus niet uitgesloten geweest,
beiden kerkeraden de gelegenheid te openen een
afgevaardigde herwaarts te zenden, ten einde na
voorbereiding de zaken mondeling te bespreken.

Uwe Commissie spreekt dit uit, niet om de
houding van Deputaten af te keuren, maar om
wel te doen uitkomen, dat beide Kerken terecht
op de historische connectie van Kerk en Zen-
ding wijzen, en tevens om het begripelijk te
maken, hoe, met name te Soerabaja, een ver-
blittering intrad, die, helaas, een nieuwe droeve
hijnszijde valt in de annalen onzer Zending. Dat
dit te Soerabaja bedenkelijker uitviel dan te
Batavia is niet onnatuurlijk. Immers te Soerabaja
was de Kerk zooveel kleiner, en moest men wel
begrijpen, dat overhaaste afscheiding van Zending
en Kerk, niet alleen het voortbestaan der Kerk
bedreigde, maar den zendeling, die feitelijk als
predikant fungeerde, in zijn levenspositie aan-
tastte. Dit heeft toen met name Br. Bolwijn
verleed tot het aannemen van een houding tegen-
over uwe Deputaten, en tot het voeren van een
correspondentie met hen, zoo klimmend brutaal
en snuittend — er is geen zachter woord voor — dat
uwe Commissie zijn briefven niet zonder toene-
mende verontwaardiging lezen kon, en ten volge
begrijp, hoe uwe Deputaten alle zelf beheersching
behoefden, om bunnarzijds in hun correspondentie
binnen de perken te blijven. Dat die perken

niet overschreden werden zou uwe Commissie niet
durfden beweren. Met name acht zij onverdedig-
baar, dat Deputaten, op een zeer gewichtige vraag
hun gedaan, niet slechts, tot tweemaal toe on-
dervraagd niet geantwoord hebben, maar zelfs
niet verklaarden, dat ze niet zouden antwoorden.
Ze zwegen hotweg. En al moet toegegeven, dat
een scribe als Br. Bolwijn zijnerzijds alle
recht verbeurd had, om aanspraak te maken op
willende begijening, uwe Commissie acht, dat
dit toch Deputaten niet ontsloeg van Christelijke
plichtsbetrachting. Welke reden er ook mocht
bestaan, om niet te antwoorden, het zelve niet
zeggen dat men antwoorden ongeraden achtte,
blijft h. i. onverdedigbaar. Iets waarop uwe
Commissie nadruk legt, om eenzijdig recht te
doen, maar om ook, juist na dit gezegd te heb-
ben, te sterker en te beslister de correspondentie
van Br. Bolwijn als onbehoorlijk en onvoeg-
zaam en alle perken te buiten gaande te brand-
merken. Zij geeft toe, dat bij de daverre on-
zuivere positie beiderzijds licht verblittering kan
opkomen; zij brengt in rekening, dat de imper-
tinentien van Br. Bolwijn niet op zichzelf steun-
staan, maar op één lijn liggen met andere
onverwikkeldheden; zij is er niet blind voor,
dat men, bezorgd voor zijne levenspositie,
licht zichzelf vergeet; maar ook na dit
alles in rekening te hebben gebracht, acht uwe
Commissie het toch plicht, duidelijk uit te spre-
ken, dat zoo geen zending aan zijn Deputa-
ten schrijven mag. Gelukkig mag zij er bij-
voegen, dat Br. Bolwijn dit nu zelve begint in
te zien.

Na dit gezegd te hebben, houdt uwe Commissie
u bij deze onverwikkeldheden niet langer op.
Voor de Kerken heeft meer belang de vraag, wat
alsnu te doen staat, om uit den onzuiveren in
den zuiveren toestand te geraken. Hierbij nu acht
uwe Commissie, dat uitgegaan moet worden van
tweeerlei erkensten: 1. dat onse Kerken de ge-
volgen van haar vroeger tweelachtig handelen
niet eenvoudig van zich kunnen schudden, om
hare hand in onschuld te wasschen. Onze Ker-
ken dragen er mede de verantwoordelijkheid voor,
dat zij zelve dezen onzuiveren toestand in het
leven hebben geroepen. Het denkbeeld nu om op
den fatalen termijn van zes maanden de Kerken te
Batavia en Soerabaja eenvoudig aan haar lot over
te laten, onder beneficium van beroep op de hulp
van Deputaten voor Binnenlandsche of Hulphoe-
vende Kerken, acht uwe Commissie hiermede
niet in overeenstemming. Gaarne onderstelt zij,
dat deputaten voor de Zending dit voorstel dan
ook niet *dracoonisch*, maar slechts in de veronder-
stelling indienden, dat zekere hulp aan die Kerken
zou verzekerd worden. Het voorstel echter houdt
dit niet in. Het snijdt beide Kerken eenvoudig af,
onder toekenning van het recht, om zelve elders
hulp te zoeken. En dit wel op een wijze, die de
Kerken tot zou doen vangen. Immers de hulphoe-
vende Kerken mag geen cent geven aan Buitenlandsche Kerken, en is bovendien
leeg, terwijl Buitenlandsche Deputaten op zulk
onderstel verzoek niet anders zouden kunnen
antwoorden, dan dat zij zelfs geen Kas hebben.
Uwe Commissie kan u dan ook niet adviseeren
op dit voorstel in te gaan. Zelfs acht ze het
voorstel van Utrecht, om het voorstel te hand-
haven, niets de termijn verlegt worde, zonder
meer, niet verdedigbaar. Ze kan dit ook niet in
de tweede plaats, overmits zij het tot open-
baring komen op Java nabij ons zendingsveld
van de ware Kerk Christi onder Europeanen,
tegenover de valsche kerkelijke gouvernementkerk enz.,
in het wezenlijke belang der Zending acht, en
alsoo oordeelt, dat wij de instandhouding van
de Kerken te Batavia en te Soerabaja ook om
der zendingwille moeten bevorderen, maar dan
ook juist uit dat oogpunt die Kerken niet mo-
gen laten kwijnen.

Uitgangspunt moet daarom naar het oordeel
uwer Commissie zijn, dat we aan de Kerken te
Batavia en te Soerabaja, die als vrucht van on-
zen arbeid ontsneden, al de eere van Kerken
Christi gunnen en haar als zodanig te genoot-
treden. Niet zijdelings over den zendeling heen,
maar rechtstreeks behooren onze Kerken met
de kerkeraden der Kerken in correspondentie
te treden; als moederkerken behooren we deze
Kerken te doen verstaan, dat de tijd gekomen
is, om hare positie kerkrechtelijk zuiver te
maken, en dat wel de jaren voorbij zijn, waarin
ze geheel op ons leunen konden, maar dat we
haar helpen willen, om tot zelfstandige positie
te geraken.

Daar toe nu zal allereerst noodig zijn, dat deze
Kerken hare positie tegenover het Indisch Gou-
vernement zuiver maken. Ze hebben zich, on-
gelukkigwijze, geheel collegiaal, als vereeniging
laten erkennen, en kunnen op dien voet uiter-
aard nooit door ons in ons kerkverband
worden opgenomen. Bij de Regeering hier te lande
zal daarom te onderzoeken zijn, op wat wijze
dit gelane ongedaan en een betere positie kan
verreken worden. Dit zal men aan deze Ker-
ken moeten berichten en vernemen of zij hiertoe
bereid zijn. Is dit geschied, en verklaren deze
beide Kerken aldan met ons de Formulieren
van eenigheid en de Kerkenordering te aan-
vaarden, en voorts ons kerkverband te zoeken,
dan zal desgelijke te beslissen zijn, op wat wijze
wij op zoo verre afstand dit verband oeffenen
kunnen en daarbij tevens voorstellen zijn te doen,
op wat wijze wij aan deze Kerken bij wijze van
overgang en afloopend, geldelijken steun ver-
leenlen kunnen. Deze handeling kan uiterst moei-
lijk door Deputaten voor de Zending verricht
worden. Zij toch verkeerden hierbij in valsche
positie, en van achteren beien is het stellig een
font geweest, dat de Synode van Dordrecht dit
aan hen geveerd heeft. De Synode behoort naar
het oordeel uwer Commissie deze onderhande-
lingen geheel van de schouders van uwe Zen-
dingsdeputaten te nemen, en aan afzonderlijke
Deputaten op te dragen, die in mandaat ont-
vangen, om met de kerkeraden van Batavia en
Soerabaja in correspondentie te treden, in voege
als voorschreven, om te zien, of men beiderzijds
tot goede schikking geraken kan. Hunne voor-
stellen zal dan de volgende Synode, zoowel het
kerkrechtelijke als het financieele aangaat, te on-
dereoeken en te beoordeelen hebben. En wel
vloet hieruit voort, dat de bestaande toestand
dan nog voor drie jaren bestendig wordt, maar
uwe Commissie acht dit een last te zijn, die wij
boetende voor eigene vroegere verkeerdheid,
dragen moeten. Zij acht daarom, dat het raad-
zaam is Br. Huyzing voorslands in zijne
positie als zendeling-leeraar te handhaven, in
afwachting van hegeen een volgende Synode
besluiten zal. Slechts komt het haar geraden
voor, de Kerk te Batavia aan het brengen van
geldelijke offers te gewennen, en van haar te
verlangen, dat zij van 1 Januari 1897 af een
zekere opklimmend bedrag jaarlijks bijeenbrengt,
om voorts mede uit deze som te voldoen aan
het verlangen, dat een helper voor den arbeid
onder de Inlandsche bevolking worde aangesteld.

Minder gemakkelijk is het de zaak Soerabaja
te regelen, nu Br. Bolwijn eigenmachtig, her-
waarts kwam, en de Kerk te Soerabaja dien-
tevolgde op dit oogenblik van alle leiding
verstoken is. Br. Bolwijn heeft, door eigen-
machtig over te komen, eenessie uitgeoefend,

die niet te verschonen is. Gesteld, dat een doc-
ent van de Theologische School een advies van
vier doctoren aan Curatoren inoond, dat een
verblijf van één jaar in het Zuiden voor zijn
gezondheid noodzakelijk was, zouden dan Curato-
ren ooit gehouden zijn hem daarvoor zeg een
som van f 1000, te voldoen, indien hij naar
het Zuiden toog zonder hunne voorafgaande
goedkeuring? Natuurlijk niet. En daarom nu
mag, bij alle deernis voor Br. Bolwijn's
lijden, door de Kerken geen antecedent worden
gesteld, alsof zij zulk een eigenmachtig daad
goedkeurden. Voegt men hier nu bij Br. Bol-
wijn's onbetamelijke correspondentie en het ge-
schokt zijn van zijne gezondheid, dan wordt het
de vraag, of het niet raadzaam al zij, Br. Bol-
wijn voorloopig op non-activiteit te stellen, hem
een wachtgeld toe te kennen, en eerst als zijne
gezondheid zich geheel herstellen mocht, nader
over hem te beslissen. Zijne terugkeer naar Soe-
rabaja schijnt in geen geval geraden, en de
Kerk te Soerabaja zal zich moeten gewennen
aan den nieuwen toestand, die voor haar is in-
getreden. Voorhands zal zij zich niet met wat men
leeskerk noemt, moeten vergenoegen, en aan
Br. Huyzing zal kunnen worden opgedra-
gen, een enkele maal derwaarts te gaan, om de
Sacramenten te bedienen. Is eenmaal de to-
stand der Kerk geregeld, zoo zal men kunnen
beproeven, of er een proponent te vinden is,
die haar dienen wil, en onder toezicht van dezen,
als Dienaar der Kerk, zal dan een Inlandsche
helper onder de Inlandsche bevolking moeten
werken, voor zoover deze geen Hollandsch ver-
staat, terwijl de bekeerde Inlanders, die deze
taal verstaan, leden der Kerk kunnen worden.

Op grond van deze overwegingen stelt uwe
Commissie u voor:

1. Deputaten voor de Zending daar te zeg-
gen, dat hun genoomen besnege; alsnu deze
zaak van hun schouders af te nemen, en drie
Deputaten ad hoc te benoemen, met mandaat
om, in voege als boven is aangegeven, den staats-
rechtelijken toestand van de Kerk van Batavia en
Soerabaja in orde te brengen, over het kerk-
verband met onze Kerken met haar te corres-
pondeeren, en zoo wat haar kerkelijken als
financieelen hand met onze Kerken aangaat,
voorstellen te doen.

2. Aan de kerkeraden van Batavia en Soe-
rabaja van deze benoeming kennis te geven.

3. Br. Huyzing voorslands in zijne positie te
handhaven, onder voorwaarde, dat de Kerk van
Batavia van den 1sten Januari 1897 jaarlijks
een som bijeenbrengt, die met f 1200 begint, en
jaarlijks twintig jaren lang met f 50 oploopen,
en dat mede uit deze som een helper aan Br.
Huyzing worde toegevoegd.